

■ DAN JITIANU

Relația scenograf — regizor tehnic

Seriam în articolul precedent cu titlul „Relația scenograf-șef de producție” despre triunghiul de relații *scenograf-producție-scenă* pe care îl comparam cu triunghiul din domeniul construcțiilor: *proiectant-executant-beneficiar*.

Tema articolului de față este altă latură a acestui triunghi care cuprinde sistemul de relații dintre *scenograful proiectant* și *scena-beneficiară* avînd ca reprezentant pe *regizorul tehnic*, ca șef al compartimentelor tehnice ale scenei. Termenul *beneficiar* asociat scenei mi se pare adecvat în măsura în care compartimentele artistice și tehnice ale scenei sînt cele care beneficiază de scenografia executată de producție și proiectată de scenograf. Complexul de compartimente ale scenei este cel care montează, manevrează, demontează scenografia, cel care asigură prin tehnicienii lui iluminarea și sonorizarea spectacolului, precum și îmbrăcarea, machierea și coafura actorilor participanți la spectacol.

Dacă rolul șefului de producție în procesul de pregătire al spectacolului pare destul de bine conturat, în schimb cel al regizorului tehnic este deseori un subiect de divergențe care își au originea pe de o parte în complexitatea atribuțiilor și în responsabilitățile ce îi revin, pe de altă parte în faptul că regizorul tehnic după premieră rămîne unicul coordonator al spectacolului în lipsa regizorului și scenografului cu care a colaborat. Regizorul tehnic nu este asistent de regie sau regizor secund, deși sarcina lui este de a nota *mișcarea actorilor*, nu este nici coordonator tehnic de scenă deși comandă compartimentelor scenei, ca să numesc două din confuziile curente. Să precizăm, în paranteză, că numirea unui membru al corpului artistic *responsabil de spectacol*,

practică obișnuită în ultima vreme, reflectă tocmai încercarea de a degreva regizorul tehnic de luarea unor decizii de extremă importanță cum sînt, de exemplu, amînarea începerii spectacolului sau suspendarea lui.

Activitatea unui regizor tehnic are două faze distincte și calitativ diferite: prima este faza de *pregătire* a spectacolului, deci cea a *repetițiilor*, pe parcursul căreia se completează *caietul regiei tehnice* a spectacolului, și în care regizorul tehnic este subordonat regizorului artistic, și a doua fază, cea a *spectacolelor*, în care regizorul tehnic coordonează *spectacolul conform caietului de regie* întocmit în repetiții.

Dar regizorul tehnic are și funcția permanentă de dispecer al activității teatrului, în primul rînd el comunică zilnic direcției prin intermediul condicii de repetiții și spectacole situația acestor activități, în al doilea rînd conducerea teatrului comunică, prin intermediul regiei tehnice, tuturor compartimentelor planul de repetiții, spectacole, turnee, deplasări etc.

Fără a intra în detalii în privința caietului regiei tehnice, un fel de scenariu tehnic al spectacolului, aș vrea totuși să accentuez două categorii de probleme legate de acest caiet. Prima categorie se referă la relația din titlul articolului. Caietul de regie începe cu plantația scenografică, document ce folosește regizorului tehnic pentru verificarea montării atît la repetiții cît și la spectacole. Dacă pentru citirea și verificarea listelor de recuzită regizorul tehnic are nevoie de o pregătire sumară, pentru citirea schiței și verificarea conformității montării regizorul tehnic trebuie să posede o educație *tehnică* adecvată. De cele mai multe ori cu studii de cultură generală, regizorii tehnici tre-

buie să-și însușească cunoștințele de geometrie descriptivă necesare citirii schițelor, precum și cele de tehnologie a scenei, în teatru. Din această cauză pentru regizorii tehnici cursurile de perfecționare și reciclare ar trebui să capete aspectul unor cursuri de calificare și atestare.

A doua categorie de probleme este legată de acuratețea codului folosit în notațiile caietului și de precizia acestor notații. În legătură cu codul notațiilor în fiecare teatru este bine să se folosească un sistem unitar intervenții lumină cu roșu, sonorizare cu verde, mașinarie cu albastru etc.

Folosirea cu precizie a aceluiași cod face posibilă evitarea accidentelor în cazul preluării caietului de către alt regizor tehnic, situație previzibilă de altfel în cadrul complexei activități a teatrelor cu mai multe săli și un program încărcat de deplasări.

Prezența activă a regizorului tehnic la repetițiile tehnice și de manevră constituie o obligație. La aceste repetiții compartimentele tehnice ale scenei iau contact pentru prima oară cu scenografia executată, o montează, o manevrează, o demontează „în premieră”. La aceste repetiții scenograful predă stafeta decorului regizorului tehnic, cel care va trebui să coordoneze de acum încolo toate mișcările. Absența regizorului tehnic la repetițiile tehnice are efecte nedorite în repetițiile generale când timpul destinat creației artistice este măcinat de deseale întreruperi rezultate din acrocure tehnice. Dacă la repetițiile generale prezența regizorului artistic și scenografului „ajută” regia tehnică în depășirea unor momente dificile, după premieră regizorul tehnic rămâne la pupitrul de regie singurul responsabil pentru bunul mers al spectacolului.

Manevrarea corectă a comenzilor de la pupitru, conform notațiilor din caiet, presupune însă și cunoștințe de tehnologie a scenei, adică cele ce privesc instalațiile mecanice (turnante, contrabare etc.)

electrice și de sonorizare. O comandă greșită îl descalifică pe regizorul tehnic ca tehnician în primul rînd în fața specialiștilor din diversele compartimente ale scenei, ca să nu mai menționăm efectul malign asupra spectacolului. Pe de altă parte numai aceste cunoștințe îl pot pune pe regizorul tehnic în poziția de a lua rapid cea mai bună decizie în cazul unei defecțiuni tehnice a instalațiilor de scenă în timpul spectacolului.

Relația scenograf-regizor tehnic nu încetează însă, după premieră.

Deplasările spectacolului presupun consultări între scenograf și regizorul tehnic, de obicei un bun cunoscător al scenelor de turneu (dimensiuni, dotări), în legătură cu plantația scenografică și elementele de decor care din cauza dimensiunilor reduse ale acestor scene nu trebuie transportate. Regizorul tehnic stabilește în urma acestei consultări capacitatea mijlocului de transport ce trebuie comandat în vederea deplasării, evident de acord cu compartimentele tehnice ale scenei (mașinarie, electrică, sonorizare, cabine).

Ca reprezentant al beneficiarului, adică al scenei, regizorul tehnic solicită după consumarea unui număr de spectacole intervenții ale scenografului și producției pentru refacerea unor elemente scenografice sau de costume deteriorate.

Dacă este adevărat că tehnicitatea persoanei ce ocupă această funcție este obligatorie, tot atât de adevărat este că știința comportamentului cu artiștii și tehnicienii, unii dintre ei de mare valoare, este un factor principal în instaurarea unui climat civilizat la repetiții și în special la spectacole, unde tonul vocii din difuzorul care cheamă actorii în scenă contează enorm în momentele de concentrare care urmează.

Regia tehnică este poate cea mai complicată și responsabilă funcție „de culise” din teatru.

Îndeplinită cu precizie, tehnică și educație, așa cum am văzut câteodată, devine chiar artă.